

A. Ympäristövastuullisuus

Tavoite 1. Huomioimme ympäristöasiat päätöksenteossa ja toimissa				Vuonna 2023		
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. toteuman päivämäärä, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)	
Olemme vahvoja ympäristöosaajia	Nimeämme jokaiselta toimialalta ympäristöagentit koordinaatiotyöryhmään	Toimialojen henkilöt nimetty ja koordinaatioryhmän toiminta on aktiivista	Johtoryhmä	valmis	Koordinaatioryhmän toimialojen edustajat on nimetty (päivitetty) 19.1.2024.	
	Seuraamme kaupungin kestävän kehityksen ohjelman toteutumista ja raportoimme siitä	Palaverit 4 kertaa vuodessa, raportointi johtoryhmälle 2 kertaa vuodessa	Ilmastohankkeen koordinaatioryhmä	kesken	Vuoden 2023 aikana pidettiin 2 koordinaatioryhmän kokousta (2.2.23 ja 17.5.23). Syksyn kokoukset jäi pitämättä, koska projektissa ei ollut työtekijää.	
		Vuosiraportti kestävyttä tukevista toimenpiteistä kaupunginhallitukselle kerran vuodessa		kesken	Ei ole raportoitu johtoryhmälle vuonna 2023. Kuntajohtajalle on raportoitu.	
	Tiedotamme henkilöstölle ympäristövastuullisesta toiminnastamme	Tiedotamme henkilöstölle ympäristövastuullisesta toiminnastamme	Kirjalliset ohjeet ja uutiskirjeet ilmastotyöstä 2 kertaa vuodessa	Ilmastohanke/ ilmastohankkeen koordinaatioryhmä	valmis	Uutiskirjeiden sijaan viime vuonna päätettiin tuottaa videoita kuntien ilmastoteosta ja näitä on julkaistu laajempaankin levitykseen.
			Tietopakettit ja tilaisuudet asukkaille ja yrityksille	Ilmastohanke + keh.palvelut	kesken	Asukkaita tiedotettu videoiden avulla kunnissa tehdyistä ilmastoteoista.
Tiedotamme asukkaille ja yrityksille ympäristöasioista	Tuemme yhteistyötahojen ympäristöosaamista ja ympäristöasioiden edistämistä	Kuntien tytäryhtiöiden energiatehokkuussopimusten laadinta	Ilmastohanke + konsernijohto	Tytäryhtiö 1	ei aloitettu	Ei aloitettu. Sovitaan millä aikataululla ja keiden tytäryhtiöiden kanssa otetaan työn alle vuonna 2024.
				Tytäryhtiö 2...	ei aloitettu	

A. Ympäristövastuullisuus

Tavoite 1. Huomioimme ympäristöasiat päätöksenteossa ja toimissa				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. toteuman päivämäärä, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Ympäristökasvatus on osa koulutyötä ja varhaiskasvatusta	Toteutamme kestävän kehityksen toimintaa maakunnallisen opetussuunnitelman mukaisesti	Opetukseen sisältyvänä	Opetus ja varhaiskasvatus	valmis	Varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti pedagogisessa toiminnassa huomioidaan yhtenä oppimisen osa-alueena Tutkin ja otimin ympäristössän, joka pitää sisällään kestävän kehityksen periaatteisiin ja ympäristöystävälliseen toimintatapaan kasvattamisen ja ohjaamisen. Alakouluille on OPH:n hankkeena laadittu monialaiset oppimiskokonaisuudet vuosiluokittain. Kun Tulevaisuuden energiataidot - oppimiskokonaisuus toteutetaan vuosittain suunnitelman mukaisesti, oppilaille muodostuu kokonaisuus.
	Ohjaamme kierrätykseen ja ympäristövastuulliseen toimintaan koulutyössä	Teemapäivinä 1-2 kertaa vuodessa	Opetus ja varhaiskasvatus	valmis	Taiteen perusopetuksessa (kuvataide, käsityö) huomioidaan kestävä kehitys mm. kierrätysmateriaalien hyödyntämisenä
	Kannustamme kouluja ja varhaiskasvatusyksiköitä osallistumaan erilaisiin kestävän kehityksen ohjelmiin	Vihreä lippu –toimintaan tai vastaavaan toimintaan liittyviin kuuluvien yksiköiden määrä (kpl)	Opetus ja varhaiskasvatus	Opetus ja varhaiskasvatus	valmis

A - Ympäristövastuullisuus

Tavoite 2. Parannamme hiilitasetta ja huomioimme ympäristöasiat tilinpäätöksessä

Vuonna 2023

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)			
Huomioimme ympäristöasiat kuntataloudessa	Huomioimme ympäristöasiat talousarvion laadinnassa	Talousarvion tavoitteiden laadinnassa on huomioitu toiminnan vaikutukset ympäristöön	toimialat	Tekniikka	kesken	Talousarviossa on huomioitu sähköisten järjestelmien käyttö, energiansäästötoimet ja vihreä sähkö sekä tilojen tehokas käyttöaste.		
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Varhaiskasvatuksessa ei eritelty talousarvion tavoitteiden laadinnassa erityisesti kestävän kehityksen näkökulmaa. Kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden toteuttaminen sisältyy varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan yleisesti vielä tässä vaiheessa. Investoinneissa huomioidaan lajitteluun ohjaavien lajitteluastioiden hankinta kaikissa sivistyskeskuksen tiloissa.		
				Hallinto	kesken	Talousarviossa ja toimenpideohjelmassa on asetettu tavoitteita esim. sähköisen asioinnin lisäämiseksi ja kopioinnin vähentämiseksi.		
	Talousarvionlaadintaohjeeseen ohje ympäristöasioiden huomioonottamisesta	Miten ohje on otettu huomioon?	Ohje laadittu	Hallinto		valmis	Tilinpäätöksen 1.6 kohdassa kerrotaan ympäristöasioiden hoitamisesta sekä viitataan tehtyyn ilmastostrategiaan, kestävän kehityksen ohjelmaan ja energiatehokkuussopimukseen.	
					Toimialat	Tekniikka	kesken	Energiaa säästävät tekniikka ja laitehankinnat ovat painopisteenä, myös käytössä huomioidaan energiataloudellisuus
						Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Talousarvion tavoitteet, kestävän kehityksen ohjelma ja talouden toimenpideohjelma muodostavat yhdessä toteutettavien toimenpiteiden kehikon.
						Hallinto	kesken	Talousarvion tavoitteet, kestävän kehityksen ohjelma ja talouden toimenpideohjelma muodostavat yhdessä toteutettavien toimenpiteiden kehikon. Talousarvio-ohjeeseen voidaan liittää mukaan maininta tästä.
	Raportoimme tilinpäätöksessä ympäristöasiat kestävän kehityksen ohjelman mukaisesti	Vuosittainen arvio kestävän kehityksen ohjelman toteuttamisesta	Hallinto	Hallinto	valmis	Tilinpäätöksessä oma alaotsikko "Ympäristöasiat", jossa viitataan kestävän kehityksen ohjelmaan, jossa on esitetty konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkoituksenmukaista ei ole, että samat asiat kopioidaan kaikkiin dokumentteihin. Kestävän kehityksen ohjelmasta julkaistaan vuosittain erillinen seurantaraportti.		

A - Ympäristövastuullisuus

Tavoite 2. Parannamme hiilitasetta ja huomioimme ympäristöasiat tilinpäätöksessä

Vuonna 2023

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
	Seuraamme kuntamme kasvihuonepäästöjä ja päästökehitystä		Ilmastohanke	valmis	Tehty hiilineutraalisuomen julkaiseman skenaario työkalun avulla on tehty laskelmia CO2 päästöistä nyt ja tulevaisuudessa. Vaativat tarkennusta.
	Seuraamme energiankulutusta ja raportoimme energiankulutuksemme ja energiatehokkuustoimemme vuosittain	Vuosiraportti Motivalle	Tekniikka/ilmastohanke	valmis	Raportointi tehty
Vähennämme toiminnasta aiheutuvia päästöjä	Teemme tavoitteellisia investointeja energiankulutuksen vähentämiseksi ja uusiutuvien energialähteiden lisäämiseksi	Seuraamme toteuttamiemme toimenpiteiden energiansäästöä, uusiutuvan energian osuutta ja päästökehitystä	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut, kunnallistekniikka	valmis	Kauhajärven koululla muutettu öljylämmitys maalämpöön. Ilmanvaihtojen ja lämmityksen säätöjä tarkentamalla saatu säästöjä. Imanvaihtopuhaltimia vaihdettu energiaa säästävämpiin. Kulutuksia seurataan.
	Käytämme vihreää sähköä käyttötoiminnassamme	Vihreän sähkön osuus %	Rakennus- ja kiinteistöpalvelut, kunnallistekniikka	valmis	Vihreän sähkön osuus 100%
Parannamme kuntamme hiilitasetta	Lisäämme kaupunkimme hiilinieluja	Kaupungin maaomaisuuden hiilinieluvarannon seuranta vuosittain	Maankäyttöosasto	ei aloitettu	Hiilikartta -työkalun hyödyntäminen
	Edistämme maa- ja metsätalouden sekä yritysten energia- ja ympäristöosaamista	Yrittäjille ja maataloustuottajille järjestetään vuosittain tapahtuma	Ilmastohanke	ei aloitettu	vuonna 2023 ei järjestetty tilaisuuksia

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 1. Lisäämme ympäristötietoisia hankintoja				Vuonna 2023		
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)	
Lisäämme ympäristöystävällisiä ja energiatehokkaita hankintoja	Hankintojen tarkistuslistan teko ja käyttöönotto koko kaupungin hankintojen ympäristövastuun lisäämiseksi	Tarkistuslistan käytön seuranta: % hankintojen tekijöistä	Ilmastohanke/ ilmastohankkeen koordinaatioryhmä	Tekniikka	kesken	Hankintojen ympäristöystävällisyys ja energiatehokkuus on otettu huomioon hankinnoissa tapauskohtaisesti.
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Hankintojen tarkistuslistaa ei ole laadittu koko kaupungin taholle, hankinnat on arvioitu tapauskohtaisesti.
				Hallinto	kesken	arvioitu tapauskohtaisesti tarjouspyyntöjen valmistelun yhteydessä
				Ilmastohanke	kesken	Hankinta-listoja on tehty, mutta ei ole otettu käyttöön. Vaatisivat testikäytön ennen laajempaa käyttöönottoa. Listat ovat enemmän hankintojen seurantatietoja varten kuin tarkistuslistoja.
	Huomioimme hankintakustannusten lisäksi hankinnoissa elinkaarikustannukset todellisen kokonaiskustannuksen arvioimiseksi	Elinkaarikustannukset on selvitetty yli 15.000 €:n hankinnoissa, kyllä/ei	toimialat	Tekniikka	kesken	Energian säästö ja investoinnin takaisinmaksuajat energiansäästönä on laskettu energiansäästöinvestoinneissa. Alhaiset käyttökustannukset ohjaavat hankintoja.
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Kaikissa varhaiskasvatuksen sekä liikunta- ja nuorisotoimen hankinnoissa pyritään huomioimaan hankittavan tuotteen elinkaarikustannukset siten, että tuote olisi mahdollisimman pitkäikäinen, kestävä ja mahdollisesti myös lähipalveluna hankittava.
				Hallinto	valmis	Elinkaarikustannukset arvioidaan hankittavien tuotteiden osalta

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 1. Lisäämme ympäristötietoisia hankintoja				Vuonna 2023		
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)	
Lisäämme tietoisuutta hankinnoistamme	Tiedotamme toimijoita tulossa olevista hankinnoista	Hankintatilaisuuden järjestäminen vuosittain	Lapuan kaupunki	valmis	Hankintatapahtuma toteutetaan vuosittain: 17.2.2023 on pidetty tapahtuma vuoden 2023 hankintojen osalta. Vuoden 2024 tapahtuma on järjestetty 16.2.2024.	
Elinkaarikustannusten huomioiminen hankinnoissa	Otamme huomioon elinkaarikustannukset suunnittelussa ja uudisrakentamisessa	kyllä/ei	Tekninen keskus	kesken	RKP: Suunnittelussa ja uudisrakentamisessa huomioidaan hankintojen käyttö- ja huoltokustannukset	
	Huomioimme tarjouskriteereissä minimivaatimukset laatutekijöistä, joilla on ympäristövaikutuksia (esim. vasteaika, käyttökustannukset, huollon saavutettavuus) ja viestimme käyttämistämme minimivaatimuksista.	Hankintojen määrä, %-osuus hankinnoista, joissa otettu huomioon	toimialat	Tekniikka	valmis	Käyttökustannukset ja huollon saatavuus huomioidaan hankinnoissa.
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Kaikissa varhaiskasvatuksen sekä liikunta- ja nuorisotoimen hankinnoissa pyritään huomioimaan tarjouskriteereissä ympäristövaikutukset siltä osin kun se on mahdollista, mm. paikallisuus, huollon saatavuus, kestävyys, materiaali jne.
				Hallinto	valmis	Tarjouskriteereissä huomioitu ympäristövaikutuksen tapauskohtaisesti.

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut						
Tavoite 2. Lisäämme toiminnan digitalisointia				Vuonna 2023		
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Kehitämme sähköisiä asiointipalveluja	Lisäämme sähköisen asioinnin mahdollistamia palveluja asukkaillemme (esim. haku varhaiskasvatukseen, kouluun, omaishoidon tuen haku)	Sähköisen asioinnin mahdollistavia palveluja verkkosivuillamme (kpl)	toimialat	Tekniikka	kesken	Sähköistä asiointia kehitetään ja lisätään edelleen
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Varhaiskasvatuksen sähköistä asiointia on kehitetty ja laajennettu mm. asiakirjojen sähköiseen allekirjoitukseen, jolla on saatu vähentettyä paperisten työsopimusten tulostamista ja lähettämistä eteenpäin. Varhaiskasvatuksessa on käytössä pääosin sähköinen asiointi, muutamia paperisia lomakkeita lukuunottamatta.
				Hallinto	valmis	verkkolaskutus
Edistämme etäkokousten järjestämistä	Kannustamme etäkokousten järjestämiseen	Matkustamista edellyttävistä kokouksista etäkokousten osuus vähintään 50 %, kyllä/ei	toimialat	Tekniikka	valmis	Etäkoulutuksia järjestetään, jos mahdollista
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Varhaiskasvatuksessa sekä liikunta- ja nuorisotoimessa osallistutaan etäkoulutuksiin aina kun se on mahdollista, kaikkea ei kuitenkaan voida järjestää etänä riippuen koulutuksen, palaverin tms. sisällöstä ja tarpeesta tavata ihmisiä myös kasvokkain. Etäkokouksen mahdollisuus ja tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti.
				Hallinto	valmis	Kyllä
	Huomioimme tietokoneiden ja IT-järjestelmien etäkäytettävyyden jo hankintavaiheessa	Kannettavien osuus kaikista tietokoneista %	Tietohallinto		valmis	Kyllä huomioimme. Pääasiassa loppukäyttäjien tietokoneet ovat kannettavia ja niillä työt voidaan tarvittaessa tehdä myös etänä. Kannettavien osuus loppukäyttäjien kaikista tietokoneista on 95%

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 2. Lisäämme toiminnan digitalisointia				Vuonna 2023		
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
	Toimitamme kokousmateriaalit pääosin sähköisesti	Kyllä/ei	toimialat	Tekniikka	valmis	Sähköiset järjestelmät ovat käytössä
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Varhaiskasvatuksessa sekä liikunta- ja nuorisotoimessa käytetään aktiivisesti Googlen Drive alustaa, joka mahdollistaa mm. kokousmateriaalien sähköisen käytön eikä materiaaleja ole tarpeen tulostaa paperisina.
				Hallinto	valmis	Kokousmateriaalit toimitetaan pääosin sähköisesti
	Hankimme yhteistulostimia ja vähennämme henkilökohtaisten tulostimien määrää / otamme käyttöön turvatulostusratkaisun	Kyllä/ei	Tietohallinto		kesken	Monitoimilaitteiden tarjouspyyntö lähdessä liikkeelle. Tarkoituksena on optimoida tarvittavien laitteiden määrä ja mahdollistaa turvatulostus sekä sen avulla luopua henkilökohtaisista tulostimista.
Siirymme paperittomaan toimistoon	Otamme käyttöön sähköisen allekirjoituksen viranhaltijapäätöksissä ja pöytäkirjoissa	Otetaan käyttöön 2022	Hallinto		valmis	Sähköinen allekirjoitus on käytössä kaikissa toimielimissä ja viranhaltijapäätöksissä.

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut						
Tavoite 2. Lisäämme toiminnan digitalisointia				Vuonna 2023		
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Siirrymme paperittomaan toimistoon	Otamme käyttöön sähköisen arkiston kaikissa käytössä olevissa järjestelmissä mahdollisuuksien mukaan	On otettu käyttöön/ ei ole otettu käyttöön	toimialat	Tekniikka	kesken	
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Sähköinen arkistointi on käytössä siltä osin kun se on koko kaupungissa CaseM:n osalta. Varhaiskasvatuksen lasten varhaiskasvatussuunnitelmat arkistoidaan edelleen paperisina tulostettuna, koska arkistointia ei ole vielä laajennettu näihin asiakirjoihin. Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmä Tiera Vesseli / Daisy ei ole virallinen arkistointijärjestelmä.
				Hallinto	valmis	Sähköinen arkistointi on otettu käyttöön hallinnon toimialalla 100 %.
				Tekniikka	kesken	Ei tarkempaa seurantaa paperin kulutuksen osalta. Tulostusmäärien tiedot on saatavilla tarpeen vaatiessa.
	Seuraamme vuosittaista paperinkulutusta ja vähennämme sitä 10 % vuodessa	Paperinkulutuksen vuosiseuranta ja kehitys-%	toimialat/ Ilmastohankkeen koordinaatioryhmä	Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Ei tarkempaa seurantaa paperin kulutuksen osalta. Tulostusmäärien tiedot on saatavilla tarpeen vaatiessa.
				Hallinto	ei aloitettu	Ei tarkempaa seurantaa.
				ilmastohanke	ei aloitettu	Ilmasto hankkeen puolelta asiaa ei ole seurattu vuonna 2023

B. Resurssitahokkaat kuntapalvelut						
Tavoite 3. Lisäämme kiertotaloutta					Vuonna 2023	
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Hankintamäärien optimoiminen	Hankimme vain tarvittavan määrän hyödykkeitä tarkan seurannan avulla ja vähennämme varastoitavien tavaroiden määrää mahdollisuuksien mukaan	Kyllä	viheraluepalvelut	Tekniikka	valmis	Käytöstä poistetut rakennukset on pääosin purettu ja turhan tavaran varastoiminen samalla lopetettu. Varastonkierrosta pidetään huolta, kierto nopeaa, ei turhia hankintoja/varastointia. Viheraluepalvelut hankkii pääasiassa vuoden alussa kuluvaan hoitokauden tuotteet. Käytöstä poistetut leikkivälineet ja turhat koneet myydään huutokaupalla.
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Kyllä, varhaiskasvatuksessa varastoidaan ja säilytetään vain tarvittava määrä hyödykkeitä tai sellaista materiaalia, jolla on jonkinlainen säilyvyysaika. Varhaiskasvatuksessa on käyty vuoden 2023 lopussa vanhat varastot läpi ja tehty laajamittainen tavaroiden (kalusteet, vanhat lelut, peli yms. varastoitu materiaali) lajittelu siten, että käyttökelpoton ja rikkiäinen tavara on hävitetty tai käyttökelpoinen tavara on toimitettu kierrätykseen. Pyritään välttämään tulevaisuudessa käyttämättömän tavaran varastointia ja kierrätetään yksiköissä mahdollisimman tehokkaasti omia materiaaleja ja tavaroita. Liikuntatoimessa kunnossapidon tarvikkeita pyritään hankkimaan lähipalveluna. Toimitusvarmuuden kannalta kriittisiä komponentteja pidetään rajatusti omassa varastossa.

B. Resurssitahokkaat kuntapalvelut						
Tavoite 3. Lisäämme kiertotaloutta					Vuonna 2023	
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
				Hallinto	kesken	Konttoritarvikkeiden osalta päätetty käyttää monistamon varastot ennen uusien hankintaa.
Sisäisten siirtojen ja menekin optimoiminen	Muutamme koulujen ruokapalvelut jakelukeittiömallista palvelukeittiömalliin	80 % vuonna 2023	Ruokapalvelut		valmis	Palvelukeittiömalliin siirtyminen toteutettu niiltä osin, kun jakelukeittiön laitekanta on sen mahdollistanut.
Ruokahävikin vähentäminen	Ruokahävikin vähentäminen osaksi normaalia toimintaa	20 % vähennystavoite ruokahävikille 2026 mennessä	Ruokapalvelut		kesken	Mittauksia tehty, todettu tarve hävikkiruoan luovuttamiselle, selvitetty vaihtoehtoja
	Otamme käyttöön biovaakoja ja älytekniikkaa lautashävikin vähentämiseksi	Laajentaminen yläkoululta muille kouluille	Ruokapalvelut		kesken	Biovaakokeilu päättynyt, kustannussyistä ei otettu käyttöön muualla (käytössä omat vaakat). Uusi hanke valmisteilla, keskittyy lautashävikin vähentämiseen yläkoululla.
	Noudatamme optimoitua reseptiikkaa ja seuraamme hävikin määrää	Jatkuva seuranta ja kirjaaminen	Ruokapalvelut		valmis	Reseptiikka ajantasalla, syksy 2023 alkaen kasvisruokavaihtoehto kaikille tarjolla, jätelain kirjaamisvelvoitetta noudatettu/seurattu hävikin määrää
	Perustamme maa-ainespankin ja hyödynnämme omassa purkamistoiminnassa syntyviä jätteitä (esim. tuhkan, betonin, asfaltin tienrakennuksessa)	Maa-ainespankki perustettu ja tieto toiminnan toteutumisesta vuositason tasolla	Kunnallistekniikka		valmis	

B. Resurssitahokkaat kuntapalvelut

Tavoite 3. Lisäämme kiertotaloutta					Vuonna 2023	
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Tehostamme materiaalien ja tuotteiden kierrätystä ja uudelleenkäyttöä sekä jätteiden lajittelua ja hyödyntämistä	Pyrimme käyttämään uudelleen leikkivälineiden osia muissa rakenteissa	Kyllä/ei	Viheraluepalvelut		kesken	
	Uusiokäytämme hiekoitushiekat	100 %	Kunnallistekniikka/ liikennealueet, viheraluepalvelut		valmis	Jatkuvaa
	Rakennettavilla alueilla kuoritut maamassat hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueella mm. lapsille pulkkamäkiä	m3, mitä hyödynnetty vuodessa rakenteissa	Viheraluepalvelut		kesken	
	Perustamme kunnan sisäiseen käyttöön materiaalien virtuaalisen kierrätystorin ja tarvittaessa järjestetään mahdollisuus myydä ylimääräisiä materiaaleja ulkopuolisille tahoille	Kyllä/ei	toimialat	Tekniikka	kesken	Ei varsinaista kierrätystoria käytössä, mutta yhteinen ryhmä, jossa ilmoitetaan omalle yksikölle ylimääräisestä tavarasta tai jonkin tavaran tarpeesta, toimii hyvin. Kiertonet käytössä.
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	kesken	Varsinaista virtuaalista kierrätystoria ei ole perustettu mutta varhaiskasvatus toteutti laajamittaisen kierrätystapahtuman vanhan päiväkodin tilojen tyhjentämisen myötä ja tavaraa saatiin kiertoon todella hyvin kaupungin eri yksiköihin ja kaikille toimialoille. Myös yksityisillä palveluntuottajilla oli mahdollisuus hyödyntää jäljelle jäänyttä tavaraa omien tarpeiden mukaan.

B. Resurssitahokkaat kuntapalvelut						
Tavoite 3. Lisäämme kiertotaloutta					Vuonna 2023	
Tavoite v. 2025	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
				Hallinto		
					kesken	Lapuan kaupungin Intran kehityksen yhteydessä toteutetaan virtuaalinen kierrätystori uuteen Intraan.
	Hyödynnämme varhaiskasvatuksessa ja kouluilla puhtaita jätteitä askartelumateriaalina	Kyllä/ei	Varhaiskasvatus, opetus		valmis	Kyllä, varhaiskasvatuksessa askarrellaan paljon lasten kanssa ja kaikki käyttökelpoinen ja puhdas materiaali hyödynnetään mainiosti lasten kanssa leikeissä ja taideaineissa.
	Kehitämme uusien asuntoalueiden korttelikeräyspisteitä	Kunnassa sijaitsevien korttelikeräyspisteiden määrä	Kaavoitus		kesken	Tarkastelut kaava-alueittain
	Uusiokäytämme viherjätteen asianmukaisesti rakennetulla kompostikentällä	Viherjätteestä syntyneen mullan määrä m3	Viheraluepalvelut		valmis	

B.Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 4. Tehostamme energiankäyttöä ja lisäämme rakennusten korjaus- ja huoltotoimenpiteitä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Tehostamme tilankäyttöä	Lisäämme tilojemme monikäyttöisyyttä, huomioimme muunneltavuuden rakentamisessa ja seuraamme ja tehostamme tilojen käyttöastetta	Käyttöasteen seuranta	toimialat, kiinteistöpalvelut	Tekniikka	valmis	Hankesuunnittelussa on huomioitu tilojen monikäyttöisyys ja muunneltavuus. Rakennukset on luokiteltu ja samalla päätetty poistaa käytöstä ja purkaa tarpeettomat rakennukset
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Varhaiskasvatuksen tilat ovat pääsääntöisesti soveltuvia varhaiskasvatuksen käyttöön ja ne ovatkin pääosin tehokkaassa käytössä. Siltä osin kun on mahdollista, tiloja pyritään antamaan myös ulkopuoliseen käyttöön kuitenkin huomioiden tietosuojan ja turvallisuuden toteutuminen yksikössä säilytettävien lasten tietojen ja henkilökohtaisten tavaroiden näkökulmasta. Liikunta- ja nuorisotilojen suunnittelussa monikäyttöisyys ja monikäyttöisyys ovat olleet perinteisiä arvoja. Tähän ohjaan myös rakentamisen valtionavustusjärjestelmä.
				Hallinto	kesken	Kiinteistöjen läpikäynti valtuuston iltakouluissa on aloitettu vuonna 2023.
	Vuokraamme tai puramme käyttämättömät rakennukset	Purkulupa myönnetty, mutta ei purettu m2 tyhjiällä olevien rakennusten m2	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut		kesken	Purkuluvalliset rakennukset on purettu.
	Luovomme öljylämmityksestä	100 % vuoteen 2025 mennessä	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut		kesken	Öljylämmitys on vaihdettu lämpöpumppujärjestelmiin Haapakosken ja Kauhajärven kouluilla. Männikön koululla ja rahkatie 3:ssa vielä öljylämmitys

B.Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 4. Tehostamme energiankäyttöä ja lisäämme rakennusten korjaus- ja huoltotoimenpiteitä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Parannamme energiatehokkuutta kiinteistöjen hoidossa ja kunnossapidossa sekä vesihuollossa ja kunnallistekniikassa. Otamme energiatehokkuuden huomioon korjausinvestoinneissa	Vähennämme valaistuksen energiankulutusta ja hankimme led-tekniikkaa	Katuvalaistuksen led-valojen %-osuus	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut, Kunnallistekniikka/ viheraluepalvelut		kesken	Valaistuksia uusitaan vuosittain määrärahojen puitteissa
	Tehostamme hukkalämmön talteenottoa	Kyllä/ei	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut,		kesken	Ilmanvaihtolaitteita uusitaan vuosittain määrärahojen puitteissa.
	Panostamme eri toimijoiden väliseen yhteistyön lisäämiseen rakentamisessa ja suunnitelmissa	Kyllä/ei	toimialat	Tekniikka	valmis	Vastaus sivistys: Kyllä, varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa on käyty yksiköittäin talon palaverissa läpi omien toimenpiteiden toteuttaminen ja käytänteet oman toiminnan näkökulmasta, mm. valojen sammuuttaminen, ulko-ovien sulkeminen, veden kulutus jne. Tarvittavista korjaustoimenpiteistä tehdään kiinteistöhuollolle ilmoitukset voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti ja epäkohdista ilmoitetaan eteenpäin. Liikunta- ja nuorisotoimissa on käyty läpi energiatehokkuuteen liittyviä asioita ja hyviä käytäntöjä.
	Käytämme taajuusmuuntajia jätevesi- ja hulevesi ym pumpuissa, paineenkorotusasemilla energiankulutuksen vähentämiseksi	%-osuus	Kunnallistekniikka		kesken	
	Hyödynnämme aurinkoenergiaa kiinteistöissämme	Kyllä/ei	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut		kesken	Alanurmon koululla hyödynnetään aurinkoenergiaa

B.Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 4. Tehostamme energiankäyttöä ja lisäämme rakennusten korjaus- ja huoltotoimenpiteitä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Lisäämme uusiutuvan energian käyttöä ja tuotantoa	Hyödynnämme lämpöpumpputekniikkaa lämmityksessä ja viilennyksessä	Kyllä/ei	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut		kesken	Ritavuoren päiväkodilla on uusi maaviilennys-/lämmitys järjestelmä. Maalämpöjärjestelmiä on ennestään useissa rakennuksissa ja uusimpana Kauhajärven koululla
Vähennämme veden ja energiankulutusta	Siirrymme ruokapalveluissa tarjottimettomuuteen	80 % vuoteen 2025 mennessä	Ruokapalvelut		valmis	Ei etene, teknisen lautakunnan linjaus
	Huomioimme pintamateriaaliratkaisut uudisrakentamisessa myös siivoustyön veden- ja energiankulutuksen vähentämiseksi	Kyllä/ei	Rakennus- ja Kiinteistöpalvelut		valmis	Materiaaleissa huomioidaan siivottavuus ja sisäilma

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 5. Lisäämme terveellisiä ja turvallisia asuin- ja elinympäristöjä				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Otamme ilmastovaikutukset huomioon kaavoituksessa	Laadimme uusiutuvan energian hyödyntämistä edistäviä kaavoja joissa talojen sijoittelussa otetaan huomioon ilmansuunnat kaavoitusvaiheessa.	kaava laadittu, jossa korttelikohtaisesti luodaan edellytykset uusiutuvan energian, esim. aurinkoenergian hyödyntämiseen	Maankäyttö	valmis	Maalämmön mahdollisuus on huomioitu riittävällä tontti koolla ja rakennusten etäisyyksillä.
	Ilmastovaikutukset otetaan huomioon kaavan laadintavaiheessa	Kaavaselostuksessa on selvitetty kaavan mukaisesta rakentamista syntyvät ilmastovaikutukset	Maankäyttö	valmis	Kaavaselostuksessa on esitetty varautuminen ilmastomuutoksen hillintään.
	Edellytämme asemakaavassa puuston säilyttämistä metsäisillä alueilla mahdollisuuksien mukaan ja poistamme puustoa yleisiltä alueilta mahdollisimman vähän.	Metsäisillä alueilla suunnitellaan kaavat siten, että lähes kaikille tonteille merkitään alueet, joissa puusto säilytetään tai istutetaan.	Maankäyttö	valmis	Kaavassa on esitetty virkistysalueita, metsiä, joissa puuston kaatamista tulee välttää. Tonteille on esitetty kasvillisuutta koskevia määräyksiä, puuston säilytettävyyteen ja istutuksiin.
	Seuraamme kaavoitettavien alueiden hiilivarastojen määrää	Hiilivarastojen määrä	Maankäyttö	ei aloitettu	Seurantaan kehitettyä työkalua ei ole ollut.

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 5. Lisäämme terveellisiä ja turvallisia asuin- ja elinympäristöjä				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Mahdollistamme turvallisen lähiliikkumisen osana kaavoitusta	Lisäämme kävely- ja pyöräilyreittejä	Kgin kävely- ja pyöräilyreittien määrä (km) ja muutos-%	Liikuntapalvelut	kesken	Järjestämme kävely- ja pyöräilyä tapahtumia mm. valokuvasuunnistuksen osalta. Tavoitteena on luoda kysyntää pyöräillä vapaa-ajalla. Lumettomana aikana kaupungin kuntoradat ovat kaikkien ulkoilijoiden, joten myös kävelijöiden käytössä. Tänä talvena on ollut käytössä talvipolut Simpsiö 4km ja Ritavuori 3km, näiden ylläpito on toteutettu Virkiä suunnistusjaoston suuntaa luontoon hankkeen toimesta yhteistyössä pyöräilyjaoston kanssa, hanke loppuu tänä keväänä. Pyöräilyreittejä ei kaupungin toimesta ylläpidetä, ylläpito ja pyöräilyreittien järjestäminen on tapahtunut Virkiän pyöräilyjaoston toimesta.
			Viheraluepalvelut	kesken	Rakennamme kaavoituksessa määriteltyjä kävelyreittejä uusien puistojen rakentamisen yhteydessä
	Huomioimme erityisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen ympäristöjen liikenneturvallisuuden	Kts. liikenneturvallisuustyöryhmän raportti	Tekniikka	kesken	
			Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Kyllä, noudatamme koko kaupungin tasolle laadittua liikenneturvallisuussuunnitelmaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma	Toteutamme kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaa	Toteutumisaste-%	Tekninen keskus	kesken	Jatkuvaa, kaavoituksen mukaan.

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 5. Lisäämme terveellisiä ja turvallisia asuin- ja elinympäristöjä				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Kehitämme lähivirkistysalueita	Kehitämme ja ylläpidämme lasten ja nuorten retkeilykasvatusta		Sivistys	valmis	Perusopetuksessa retkeillään lähiympäristössä läpi lukuvuoden opetussuunnitelman mukaisesti eri oppiaineiden yhteydessä.
		Retkeilyreittien määrä km	Viheraluepalvelut	kesken	Jatkuvaa

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 6. Vähennämme kuljetuksista ja liikkumisesta aiheutuvia päästöjä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Uusiutuvan energian käyttömahdollisuuksien lisääminen	Lisäämme sähköautojen latauspaikkoja	latauspaikkojen määrä	Tekninen keskus		kesken	Latauspaikat Liuhtarin koululla, Ritavuoren päiväkodilla ja Vanhalla Paukulla
	Hankimme omaan käyttöömme sähköautoja tai lataushybridejä, kaluston uusimisen yhteydessä	hankittujen sähköautojen tai lataushybridien määrä	toimialat	Tekniikka	kesken	
Vältämme omien ajoneuvojen käyttämistä mahdollisuuksien mukaan työtehtävä huomioiden	Osallistumme etäkokouksiin, suosimme julkista liikennettä ja yhteiskuljetuksia työtehtävissä	km/vuosi	toimialat	Tekniikka	kesken	
				Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Varhaiskasvatuksessa osallistutaan etäkokouksiin aina kun siihen on mahdollisuus tai kokouksen järjestäminen etänä on tarkoituksen mukaista. Yhteiskyytejä suositetaan ja hyödynnetään. Samoin perusopetuksessa.
				Hallinto	valmis	Etäkokouksiin osallistutaan aina, kun se on mahdollista. Lähtökohtana on yhteiskuljetukset ja niitä hyödynnetään.
				Tekniikka	kesken	

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 6. Vähennämme kuljetuksista ja liikkumisesta aiheutuvia päästöjä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Optimoimme kunnan omat kuljetukset ja palvelukuljetukset	Seuraamme omien ajojen ajosuoritetta	km/a	toimialat	Kasvatus, koulutus ja vapaa-aika	valmis	Varhaiskasvatuksessa sekä liikunta- ja nuorisotoimessa ei tehdä suunnitelmallista seurantaa ajokilometreistä mutta tieto on tarvittaessa saatavilla matkalaskuista. Matkalaskuja seurataan ja pyritään tehostamaan ajojen tarvetta mahdollisimman hyvin ja keskitetysti.
				Hallinto	valmis	Esihenkilöt seuraavat matkalaskujen kautta omien ajojen määriä.
	Optimoimme koulukuljetusten tarvetta tasaamalla koulujen alkamis- ja päättymisaikoja	Kyllä/ei	Opetus		valmis	Koulujen lukujärjestykset laaditaan tuntikehyksen puitteissa mahdollisimman tiiviiksi.
	Huomioimme ja hyödynnämme lähiympäristön kohteet opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa	Kyllä/ei	Opetus, varhaiskasvatus		valmis	Kyllä, varhaiskasvatuksessa tehdään paljon retkiä lähiluontoon ja ympäristöön lasten kanssa ja hyödynnetään oman yksikön lähistöltä löytyvät kohteet.
	Etsimme mahdollisuuksia harrastustoiminnan yhdistämisestä kouluihin kuljetusten vähentämiseksi	Kyllä/ei	Sivistyskeskus		valmis	Suomen malli -kerhot jatkuvat koulupäivän yhteydessä , jos rahoitus jatkuu.

B. Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 6. Vähennämme kuljetuksista ja liikkumisesta aiheutuvia päästöjä					Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho		Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
	Huomioimme palvelukuljetusten ympäristövaikutukset hankintojen yhteydessä	Hankinnoissa edellytetty ympäristökriteer eitä, kyllä/ei	toimialat	Kasvatus, koulutus ja vapaa-	valmis	Oppikirjat ja koulutarvikkeet tilataan keskitetysti.
				Hallinto	valmis	Huomioitu tarjouspyynnöissä ja sopimuksissa

B.Resurssitehokkaat kuntapalvelut					
Tavoite 7. Varaudumme ja sopeudumme ilmastonmuutokseen				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Kartoitamme hulevesitulviin liittyvät riskit ja varaudumme hulevesitulviin	Ohjaamme kaavoituksen avulla kiinteistöjen hulevesien hidastamiseen tai imeyttämiseen omalla tontilla	Hulevesiasiat on huomioitu kaavoituksessa esim. laskeutusaltailla	Kaavoitus, liikennealueet	kesken	Laskeutusaltaat Ritavuorella ja Alangossa.
Lapuanjoen tulvahallintasuunnitelma – Otamme huomioon kunnan toiminnassa tulvasuojelun ja sään ääri-ilmiöt	Otamme huomioon tulvaherkät alueet kaavoituksessa ja pyrimme välttämään kaavoitusta tulvaherkille alueille	Tulvaherkille alueille laaditut kaavat, ha	Kaavoitus	valmis	Uusia kaavoja ei ole laadittu tulvaherkille alueille. Kaavamuutoksissa on huomioitu tulvat.
	Selvitämme tulvariskialueilla sijaitsevien erityiskohteiden ja muiden rakennusten paikallissuojaamista kiinteillä tai tilapäisillä suojuuksilla	Yksi siirrettävä tulvaseinämäkontti hankittu	Tekninen keskus	ei aloitettu	
	Laadimme varautumissuunnitelman tulvariskialueille	Varautumissuunnitelma laadittu	Tekninen keskus	kesken	
	Kehitämme yhteistyötä viranomaisten välillä	yhteisharjoitusten määrä (kpl)	Valmiusjohtoryhmä	kesken	Tulva-asioissa järjestetty useampi palaveri vuoden aikana ELYn kanssa.
	Lisäämme laidunnusalueita kaupungin maille	Laidunnusalueiden määrä (m2) ja kasvu-%		valmis	Laidunnusalueita yhteensä: Huhtakumpu n. 9100 m2, Liuhtari 13 000 m2, Pouttu n 3000 m3 ja Alanurmo 1500 m2.

B.Resurssitehokkaat kuntapalvelut

Tavoite 7. Varaudumme ja sopeudumme ilmastonmuutokseen				Vuonna 2023	
Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Tilanne	Lisätieto (esim. päivämäärä toteunut, missä mennään, miksi ei ole toteutunut)
Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja lisääminen	Budjetoimme joka vuosi vieraslajien torjuntaan ja tiedotamme torjunnasta somen välityksellä asukkaille	Talkoiden ja somenäkyvyyden määrä (kpl)	Viheraluepalvelut	kesken	jatkuva
	Muutamme puistojen nurmialueita hoidetuiksi niityiksi	Niittyjen määrä m2 ja kasvu%		kesken	Valmisteilla 2024